

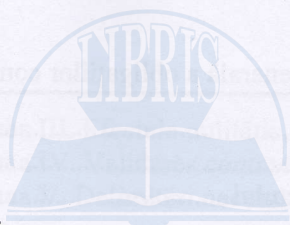
GABRIEL ȚIȚA-NICOLESCU

DREPT CIVIL. TEORIA GENERALĂ A OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE

Universul Juridic

București

-2016-

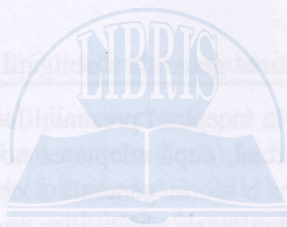

Cuprins

Abrevieri.....	7
TITLUL I. Prezentarea generală a obligațiilor civile.....	9
Capitolul I. Considerații și delimitări prealabile importante privind viziunea noului Cod civil român în materia obligațiilor	9
Secțiunea I. Conceptul unitar de abordare a dreptului privat român	9
Secțiunea II. Delimitarea dreptului afacerilor și a dreptului profesioniștilor	13
Capitolul II. Noțiunea obligațiilor civile	17
Capitolul III. Clasificarea obligațiilor civile	22
TITLUL II. CONTRACTUL CA IZVOR DE OBLIGAȚII.....	25
Capitolul I. Considerații generale	25
Capitolul II. Clasificarea contractelor	31
Capitolul III. Interpretarea contractului	47
Capitolul IV. Condițiile de validitate ale contractului	51
Secțiunea I. Scurte considerații generale introductive.....	51
Secțiunea II. Condițiile de formă.....	51
Secțiunea III. Forma cerută pentru opozabilitatea față de terți.....	59
Secțiunea IV. Condițiile de fond ale contractului.....	69
Subsecțiunea I. Capacitatea părților contractante	69
Subsecțiunea II. Consimțământul	72
Subsecțiunea III. Viciile de consimțământ	74
Subsecțiunea IV. Obiectul contractului	95
Subsecțiunea V. Cauza contractului	96
Capitolul V. Încheierea contractului.....	108
Capitolul VI. Convenții precontractuale	115
Secțiunea I. Considerații prealabile	115
Secțiunea II. Promisiunea de a contracta.....	115
Subsecțiunea I. Considerații introductive	115
Subsecțiunea II. Condițiile promisiunii de a contracta	118
Subsecțiunea III. Efectele promisiunii de a contracta.....	122
Subsecțiunea IV. Aplicații legale ale promisiunii de a contracta	124
Secțiunea III. Pactul de opțiune	127
Capitolul VII. Reprezentarea	135

Capitolul VIII. Efectele contractului	142
Secțiunea I. Considerații generale	142
Secțiunea II. Principiul obligativității efectelor contractului	143
Subsecțiunea I. Principiul aplicabil	143
Subsecțiunea II. Excepțiile de la regula obligativității	146
Secțiunea III. Principiul relativității efectelor contractului	158
Subsecțiunea I. Principiul aplicabil	158
Subsecțiunea II. Excepții de la principiul relativității efectelor contractului	159
Secțiunea IV. Principiul bunei-credințe contractuale	184
Secțiunea V. Efectele specifice ale contractelor sinalagmatice	189
Subsecțiunea I. Considerații generale	189
Subsecțiunea II. Excepția de neexecutare	192
Subsecțiunea III. Rezoluțiunea și rezilierea contractului	194
Subsecțiunea IV. Riscul contractual	200
Secțiunea VI. Executarea silită a obligațiilor	215
Secțiunea VII. Alte mijloacele de protecție a drepturilor creditorului	240
Capitolul IX. Obligațiile afectate de modalități și obligațiile complexe	244
Secțiunea I. Obligațiile afectate de modalități	244
Subsecțiunea I. Noțiuni	244
Subsecțiunea II. Condiția și obligația condițională	245
Subsecțiunea III. Termenul și obligația afectată de termen	249
Secțiunea II. Obligațiile complexe	256
Subsecțiunea I. Obligațiile complexe cu pluralitate de părți	256
Subsecțiunea II. Obligațiile complexe cu pluralitate de prestații	272
Capitolul X. Transmisiunea și transformarea obligațiilor	274
Secțiunea I. Cesiunea de creanță	274
Secțiunea II. Subrogația	303
Secțiunea III. Transmisiunea de datorie	305
Secțiunea IV. Cesiunea contractului	308
Secțiunea V. Novația	310
Capitolul XI. Stingerea obligațiilor	313
Secțiunea I. Considerații generale privind modurile de stingere a obligațiilor	313
Secțiunea II. Plata	313
Secțiunea III. Compensatia	326
Secțiunea IV. Confuziunea	332
Secțiunea V. Remiterea de datorie	334
Secțiunea VI. Alte moduri de stingere a obligațiilor	340
Secțiunea VII. Restituirea prestațiilor	342
Capitolul XII. Nulitatea contractului	345
Secțiunea I. Considerații introductive	345
Secțiunea II. Clasificarea nulității	347

Secțiunea III. Efectele nulității	356
Secțiunea IV. Validarea contractului	362
Secțiunea V. Delimitări necesare în materia nulității	368
TITLUL III. ACTUL JURIDIC UNILATERAL	372
Capitolul I. Considerații generale	372
Capitolul II. Promisiunea unilaterală (angajamentul unilateral)	378
Capitolul III. Promisiunea publică de recompensă	381
TITLUL IV. FAPTELE JURIDICE LICITE CA IZVOR DE OBLIGAȚII	383
Capitolul I. Gestiunea de afaceri	383
Capitolul II. Plata nedatorată	385
Capitolul III. Îmbogățirea fără justă cauză	388
Bibliografie selectivă	390

TITLUL I

Prezentarea generală a obligațiilor civile

CAPITOLUL I

CONSIDERAȚII ȘI DELIMITĂRI PREALABILE IMPORTANTE PRIVIND VIZIUNEA NOULUI COD CIVIL ROMÂN ÎN MATERIA OBLIGAȚIILOR

Secțiunea I

Conceptul unitar de abordare a dreptului privat român

1. Precizări introductive. Noul Cod civil, precum și legea de punere în aplicare a noului Cod civil aduc o modificare extrem de importantă în materia dreptului civil, dar și a dreptului comercial; această din urmă ramură de drept noi am redenumit-o, cu ani în urmă, în lucrările noastre, *dreptul afacerilor*¹, noțiunea fiind mai aproape de realitatea economică actuală și, în orice caz, mult mai cuprinzătoare față de termenul clasic, necuprinzător, inexact și desuet, uneori, de *drept comercial*. Practic, noile reglementări cuprinse în Codul civil în vigoare inovează evident și, pe alocuri, esențial în ceea ce privește domeniul de aplicare a normei juridice de drept privat. Astfel, în perspectiva actuală a raporturilor private de drept civil și/sau drept comercial, prima precizare care se impune este că însuși termenul de *comerciant* nu mai există în noul Cod civil. Noul Cod civil (pe care îl vom prescurta în lucrarea noastră „NCC”, așa cum o fac și alți autori) este cât se poate de consecvent în acest sens, termenul de *comerciant* fiind înlocuit în toate cazurile cu termeni corespunzători². Termeni adiacenți, cum ar fi cuvântul *comercial*, mai sunt folosiți, în schimb, în actualul Cod civil, însă extrem de rar³.

¹ G. Tița-Nicolescu, *Tratat de dreptul afacerilor. Vol. I – Persoanele juridice*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009.

² Legea de punere în aplicare a Codului civil precizează expres faptul că „în cuprinsul actelor normative aplicabile la data intrării în vigoare a Codului civil, referirile la comercianți se consideră a fi făcute la persoanele fizice sau, după caz, la persoanele juridice supuse înregistrării în registrul comerțului, potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege” [art. 6 alin. (1) din Legea nr. 71/2011]. De precizat însă că termenul *comerciant* va rămâne, potrivit alin. (2) din articolul citat, în legislația consumatorilor, a mărcilor și indicațiilor geografice, precum și în Legea pomiculturii nr. 348/2003.

³ De pildă, art. 945 alin. (2) NCC, referitor la bunul găsit: „De asemenea, în cazul bunurilor cu valoare comercială, proprietarul este obligat să plătească găsitului o recompensă reprezentând a zecea parte din preț sau din valoarea actuală a bunului”. Sau, în art. 1.363 NCC – Divulgarea secretului comercial: „O persoană se poate exonera de răspundere pentru prejudiciul cauzat prin divulgarea secretului comercial dovedind că divulgarea a fost impusă de împrejurări grave ce priveau sănătatea sau siguranța publică” – s.n.

Problema pe care ne propunem să o tranșăm încă de la începutul prezentei lucrări este răspunsul la întrebarea: mai există ramura de drept comercial, după adoptarea noului Cod civil? Putem vorbi, prin urmare, în cartea de față, despre o teorie generală a obligațiilor civile, și, în mod distinct, sau cel puțin ca o varietate, despre teoria obligațiilor comerciale, respectiv despre excepții incidente în materia dreptului comercial (a dreptului afacerilor)? Discuția este importantă, dat fiind faptul că, până la adoptarea noului Cod civil, această delimitare stătea la baza studiului dreptului privat.

Sub acest aspect, trebuie precizat faptul că, după apariția noului Cod civil, au fost exprimate opinii diferite, care s-au conturat, în final, în două mari curente: un prim curent susține *dispariția* totală a dreptului comercial din peisajul dreptului privat român; cel de-al doilea curent susține că, dimpotrivă, dreptul comercial nu a dispărut, continuând *să existe* și sub imperiul noului Cod civil român. Așadar, noul Cod civil pornește deja la drum cu o dilemă amplă, care a dat naștere la multe teorii și dezbateri aprinse pe această temă; nu trecuse nici un an de la adoptarea sa și deja existau, în literatura juridică, sute de pagini care abordau chestiunea pe care încercăm noi să o lămurim aici. Autorii s-au întrecut (și se întrec în continuare) în a-și expune motivele în sprijinul unei anumite opinii, însă nu ne putem face că nu observăm subiectivismul teoriilor exprimate, subiectivism care derivă, să o recunoaștem, din formațiunea „civilistă” sau „comercialistă” a autorului.

2. Opiniile exprimate în doctrină. Cei care susțin dispariția dreptului comercial (în special, Prof. Dr. Ș. Beligrădeanu) pornesc de la așa-numitul caracter *monist* al reglementării noului Cod civil și conchid că nu mai există un drept comercial ca ramură distinctă, autonomă, de drept privat, în raport cu dreptul civil și că se poate vorbi, cel mult, despre o subramură a „dreptului profesioniștilor” în cadrul ramurii de drept civil¹. În schimb, cei care susțin contrariul (cel mai vocal fiind Prof. Dr. St.D. Cărpenaru) concluzionează tranșant că teza pur românească potrivit căreia, în temeiul sistemului monist de reglementare, raporturile comerciale devin raporturi civile și, implicit, dreptul comercial își încetează existența, este o eroare².

Disensiunile sunt interesante și sunt atât de multe încât nu vom putea să le reproducem aici; vom încerca, în schimb, să conturăm o opinie personală, însă, evident, nu *ex abrupto*, ci călăuziți de „teoria pașilor mărunți”.

De unde vom pleca de altundeva, dacă nu de la lege? Pentru că o certitudine, în toată această dezbateră contradictorie, ne-o oferă legea; noul Cod civil folosește o noțiune de absolută noutate pentru a delimita raporturile juridice tipic *civile* (așa-numitele relații între necomercianți, despre care se vorbea până în prezent) de raporturile juridice *comerciale* (adică fostele relații patrimoniale între doi comercianți sau între un comerciant și un

¹ A se vedea, în acest sens, articolul *Considerații în legătură cu efectele caracterului „monist” al Codului civil român actual asupra ființării, în continuare, a unui „drept comercial” în România*, autor Ș. Beligrădeanu, în „Dreptul” nr. 9/2012, p. 11.

² A se vedea articolul *Dreptul comercial – între continuitate și contestare*, în „Dreptul” nr. 10/2012, p. 11, de St.D. Cărpenaru. Autorul exemplifică cu realitatea juridică din alte țări, cum ar fi Elveția și Italia, unde, deși sistemul monist de reglementare a dreptului privat este prezent de peste 70 ani, nu a contestat nimeni existența distinctă a dreptului comercial.

comerciant¹). Este vorba despre *profesionist*, o noțiune pe care noi o considerăm corectă, și chiar dacă nu suntem (încă) la fel de familiarizați cu ea, așa cum eram cu termenul de *comerciant* (folosit până în 2011), este cuprinzătoare și vizează toate situațiile în care avem de-a face cu activități efectuate de persoane fizice sau juridice care exploatează o întreprindere, indiferent dacă aceasta are sau nu scop lucrativ. Așadar, nu mai avem *comerciant*, avem *profesionist*. Însăși Legea 71/2011 pentru punerea în aplicare a noului Cod civil clarifică acest aspect, în mod expres, la art. 213: „*La data intrării în vigoare a Codului civil, termenii și expresiile din legislația civilă și comercială în vigoare se înlocuiesc cu termenii și expresiile corespondente din Codul civil*”.

Așa fiind, credem că ramura de drept care ar reglementa raporturile patrimoniale între profesioniști se va putea numi mai degrabă *dreptul profesioniștilor* (dar, vom vedea, ca și componentă a dreptului afacerilor), și nu se va putea numi, desigur, având în vedere că nu mai există noțiunea de comerciant, *dreptul comercial*. În schimb, se va mai vorbi în continuare despre contracte comerciale, despre obligații comerciale, bunuri cu valoare comercială, secret comercial etc., noțiuni care nu dispar, întrucât termenul *comercial* nu va putea dispărea din vocabularul nostru; în plus, reguli specifice aplicabile obligațiilor comerciale (obligațiilor în care sunt implicați profesioniști) sunt prevăzute de lege, așa cum vedea pe parcursul lucrării.

Prima concluzie pe care o desprindem din cele expuse până acum este înțelegerea domeniului de aplicare a noului Cod civil (acesta fiind, de altfel, și scopul demersului nostru, personal nefiind adepții teoretizării excesive și inutile), domeniu pe care, vrem, nu vrem, ne place sau nu ne place, suntem „comercialiști” sau „civiliști”, trebuie să îl acceptăm: actualul Cod civil se aplică, în primul rând, în raporturile dintre subiectele „clasice” de drept civil (adică raporturilor dintre *un neprofesionist și un alt neprofesionist*) dar, în egală măsură, se aplică și raporturilor dintre un profesionist și orice alt subiect de drept privat (adică *dintre un profesionist și un neprofesionist*), precum și *raporturilor dintre doi profesioniști*. Sub aspectul *comercianților* din vechea reglementare, lucrurile le-am lămurit, așadar, prin lămurirea domeniului de aplicare a Codului civil cu privire la subiectele de drept pe care le vizează. Așadar, nu mai avem de-a face cu comercianți, ci cu *profesioniști*, nu mai avem litigii comerciale, ci *litigii cu profesioniști*.

3. Profesioniștii. Dar să vedem ce se înțelege prin *profesionist*, acest nou actor al dreptului privat român. Sunt considerați profesioniști, potrivit noului Cod civil, toți cei care exploatează o *întreprindere*. Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ. În concret, observăm că noțiunea de profesionist, cu mult mai largă decât cea de comerciant, cuprinde toate categoriile de persoane ce desfășurau orice fel de activități sub orice formă de întreprindere, așa cum erau acestea prezentate în viziunea legislației anterioare, și anume:

¹ Ambele situații, atât raporturile juridice dintre doi comercianți (acte de comerț subiective și incontestabile – art. 4 Cod Comercial), cât și cele dintre un comerciant și un necomerciant (acte de comerț unilaterale sau mixte – art. 56 Cod Comercial) erau reglementate în trecut (dar nu demult), de legea comercială de bază – Codul Comercial – în prezent abrogat expres prin noul Cod civil.

- Comercianții (mai exact, fosta categorie a comercianților) – persoane juridice, persoane fizice autorizate;
- Societățile civile, anterior reglementate de vechiul Cod civil (în prezent, așa cum vom vedea, societățile pot fi numai societăți civile, potrivit noului Cod civil);
- Persoanele juridice non-profit;
- Persoanele fizice care desfășoară profesii liberale.

Contractele între profesioniști ar trebuie să fie, așadar, acele contracte încheiate între două sau mai multe persoane care sunt considerate profesioniști, precum și contractele dintre profesioniști și orice alte subiecte de drept civil. Aceste contracte sunt reglementate, în prezent, de un singur act normativ de bază, și anume de Codul civil român, spre deosebire de situația anterioară, în care aveam două legi de bază: Codul civil și Codul comercial. Evident, în materii speciale, Codul civil se completează cu acte normative speciale care reglementează un anumit tip de contract între profesioniști și care reprezintă norma juridică specială, spre deosebire de Codul civil care îmbracă în astfel de situații, forma unei norme juridice generale.

Dar noul Cod civil român (același Cod civil român) se aplică, în egală măsură, și contractelor civile veritabile, adică acelor contracte încheiate între două persoane din care niciuna nu are calitatea de profesionist, după lămuririle făcute mai sus.

4. Obligațiile comerciale. Ce facem însă cu *actele de comerț* reglementate până de curând de Codul comercial? Sub acest aspect, precizarea prealabilă și importantă, care se impune a fi reținută, înainte de a începe orice dezbateri pe marginea obligațiilor și contractelor comerciale, este aceea că, așa cum am stabilit deja, în terminologia juridică actuală nu mai există noțiunea de comerciant și, prin urmare, nu mai există dihotomia între comercianți și necomercianți, despre care discutăm în vechea legislație. Ne amintim că, plecând de la însuși modul de reglementare a dreptului civil (Codului civil) și dreptului comercial (Codului comercial), toată abordarea se raporta și se sistematiza la această diviziune primordială: comerciant și necomerciant (în mod evident, distincție importantă se făcea între acte de comerț și acte civile).

Dar care sunt, în reglementarea actualului cod civil și în lipsa unui cod comercial, obligațiile comerciale (obligațiile la care participă, care implică, cel puțin un profesionist) și, mai cu seamă, care sunt izvoarele obligațiilor comerciale? În opinia noastră, față de considerațiile făcute aici, pentru a afla acest lucru, în primul rând, trebuie identificate izvoarele obligațiilor civile, în funcție de acestea urmând a stabili izvoarele obligațiilor comerciale, întrucât, evident, ele coincid, chiar dacă avem de-a face și cu particularități în cazul obligațiilor comerciale.

Așadar, legea (evident, cu preponderență noul Cod civil) este izvorul obligațiilor comerciale. Tot legea (și tot preponderent noul Cod civil) este și sediul materiei pentru contractele comerciale. Pentru a se referi la obligații comerciale evitând termenul de comerciant, noul Cod civil vorbește despre „activități efectuate de profesioniști” sau „activități exercitate în cadrul unei întreprinderi”. Astfel, noul Cod civil stabilește reguli de determinare a prețului între profesioniști (art. 1.233), precum și criterii particulare de apreciere a vinovăției în cazul profesioniștilor (art. 1.358). De asemenea, Codul civil actual instituie o prezumție de solidaritate între debitorii unei obligații contractate în exercițiul activității unei întreprinderi (art. 1.446), precum și întârzierea de drept în executarea unei

obligații de plată a unei sume de bani, asumată în exercițiul activității unei întreprinderi [art. 1.523 alin. (2) lit. d)], chestiuni derogatorii de la regulile reglementate în obligațiile civile, care se regăseau înainte în Codul comercial. Alte reguli specifice aplicabile profesioniștilor (persoanelor care exploatează o întreprindere, potrivit noului Cod civil) le regăsim în Codul civil actual, în materie de privilegii (art. 2.339 NCC) sau la ipoteca universalității de bunuri (art. 2.368 NCC). În materie de drept contractual, reguli particulare aplicabile profesioniștilor (comercianților) le găsim în contractul de vânzare (termenul special de 2 zile pentru denunțarea viciilor ascunse), în contractul de locațiune, în contractul de depozit (depozitarul profesionist care trebuie să aibă o grijă sporită de bunurile depozitate – art. 2.107 NCC), și exemplele pot continua.

Conchidem, sub acest aspect, că obligațiile comerciale (obligațiile profesioniștilor) sunt, în fapt, obligații civile, care prezintă însă câteva mici particularități, special reținute de lege; de altfel, aceasta era situația și în vechea reglementare.

Secțiunea II

Delimitarea dreptului afacerilor și a dreptului profesioniștilor

5. Sediul unic al materiei de drept privat. Așadar, noul Cod civil român este *unicul* act normativ în materie de obligații și contracte, mai exact în materie de teorie generală a obligațiilor (obligații civile și obligații comerciale), dar și a contractelor (atât contracte între profesioniști – vechile contracte comerciale –, cât și cele între neprofesioniști). În mod evident, numindu-se „Codul civil”, acesta reglementează, în primul rând, raporturile juridice civile, adică raporturile între neprofesioniști, acestea constituind practic dreptul comun în materie de drept privat¹. Acolo unde însă legea a considerat că este necesară o reglementare diferită a raporturilor dintre profesioniști, s-au făcut precizările de rigoare cu privire la aspectele particulare; precizările sunt de cele mai multe ori inechivoce, tocmai pentru a nu exista discuții și neclarități. Este, ca să spunem așa, aceeași abordare care exista înainte de adoptarea noului Cod civil, diferența fiind aceea că acum vorbim despre un singur act normativ de bază care reglementează dreptul privat în general, din care dreptul comun îl constituie dreptul civil iar dreptul special îl reprezintă dreptul afacerilor, cu subramura sa, dreptul profesioniștilor. Anterior adoptării noului Cod civil aveam Codul civil, ca reglementare generală, de drept comun, și Codul comercial, care cuprindea câteva (dar esențiale) dispoziții speciale aplicabile obligațiilor comerciale; în acest sens, reamintim doar prevederile extrem de relevante ale primului articol din Codul comercial: „*În comerț se aplică legea de față. Unde ea nu prevede se aplică Codicele Civil*”. În prezent, lucrurile sunt cât se poate de clare: Codul comercial a fost abrogat expres prin noul Cod civil. Prin urmare, legea-cadru va fi Codul civil, calitatea sa de act normativ cu caracter general fiind enunțată expres în cel de-al doilea articol, care arată că el constituie dreptul comun pentru *toate* domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale (evident, cu preponderență, dispozițiile sale se aplică în materia dreptului privat intern – drept civil și dreptul afacerilor).

¹ „Dispozițiile prezentului cod reglementează raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil” – art. 2 alin. (1) NCC.

Toate sursele noastre principale de inspirație merg pe același principiu monist al reglementării, și ne referim, în principal, la Codul civil Québec, la Principiile Dreptului European al Contractelor sau la Regulile Comune de Referință în Drept Privat European, acte normative despre care vom vorbi pe larg pe parcursul prezentei lucrări.

6. Dreptul afacerilor și subramurile acestuia. Față de considerentele expuse mai sus și față de prăpastia dintre cele două curente diametral opuse, opinia noastră personală se află undeva la mijloc. Cu toată considerația pentru cei care susțin contrariul, noi credem că, în prezent, nu mai putem vorbi despre o disciplină denumită expres *drept comercial*, aceasta neavând o reglementare *de lege lata* în România, dat fiind că actualul Cod civil nu folosește noțiunea de *comerciant*, iar Codul comercial român care viza, în toată reglementarea sa, noțiunea de comerciant și disocierea acte juridice civile/acte juridice comerciale (acte de comerț) a fost abrogat expres prin noul Cod civil. Așadar, lucru cert, nu mai există noțiunea de *comerciant*, nu mai există noțiunea de *drept comercial*.

În schimb, putem vorbi, în această materie, așa cum am antamat deja, despre un veritabil *drept al afacerilor*. Considerăm că, față de realitățile economico-sociale actuale, față de dinamica afacerilor și de specificul raporturilor dintre comercianți (profesioniști, după terminologia folosită de noul Cod civil), se poate vorbi, cu toată certitudinea, despre o materie a dreptului afacerilor. În opinia noastră, o astfel de materie este, în fapt, o ramură multidisciplinară de drept, înrădăcinată puternic în noul Cod civil, dar și în alte acte normative cu valențe „de business” sau chiar eminamente comerciale: legislația societăților, legislația pieței de capital, legislația insolvenței etc. Dar, în același timp, această ramură de drept va fi caracterizată și prin interferențe profunde și de substanță cu disciplinele de drept public, care își au izvorul, cu preponderență, în legislația fiscală (atât în normele de drept material, dar mai cu seamă cele de drept procesual fiscal), în legea penală substanțială (infracțiunile economice) și în reglementările vamale. În fine, o astfel de ramură de drept va cuprinde și știința normelor procedurale în materie civilă, aplicabilă, în fapt, și proceselor în materie comercială (litigiilor între profesioniști). Cu alte cuvinte, ramura dreptului afacerilor va trebui să cuprindă următoarele discipline: dreptul profesioniștilor (în care este inclus și dreptul societăților comerciale sau, mai corect, în prezent, dreptul societar), dreptul obligațiilor și al contractelor comerciale, dreptul insolvenței, dreptul fiscal și dreptul procesual fiscal, dreptul comerțului internațional și dreptul penal al afacerilor.

Concluzia: în materia care ne interesează aici, *dreptul profesioniștilor* este o subramură de drept care abordează profesioniștii, așa cum sunt ei definiți de noul Cod civil; *dreptul obligațiilor și contractelor comerciale* (între profesioniști) este o subramură de drept care are ca obiect de studiu teoria generală a obligațiilor, precum și contractele în care sunt implicați profesioniștii. Ambele subramuri de drept formează, alături de alte discipline enumerate mai jos, ramura *dreptului afacerilor*.

În prezenta lucrare vom aborda materia dreptului contractual, privită din perspectiva regulilor generale aplicabile oricărui tip de contract, adică vom prezenta, pentru motivele pe care le vom expune mai jos și pe care le găsim cât se poate pertinente, o veritabilă teorie generală a obligațiilor contractuale.

7. Izvoarele dreptului contractual român actual. Vechiul Cod civil român (Codul civil 1864, intrat în vigoare în anul 1865), aborda obligațiile de o manieră destul de diferită,

dat fiind că acesta era influențat, după cum se știe, de Codul civil francez¹, cele două coduri prezentând similitudini evidente și chiar, în anumite chestiuni, identitate de reglementare. Codul civil 1864 nu trata materia obligațiilor în general, cu titlu de reguli aplicabile oricăror obligații, ci făcea referire, în mod primordial și esențial, la materia contractelor (convențiilor), ceea ce înseamnă că, practic, teoria generală a obligațiilor începea și se termina cu teoria generală a obligațiilor contractuale. Mulți autori au considerat acest mod de legiferare ca fiind o metodologie irațională, însă, în opinia noastră, nu poate fi ignorat faptul că, într-adevăr, baza, esența obligațiilor ce derivă din acte juridice este reprezentată, în fond, de obligațiile contractuale. Este însă tot atât de adevărat faptul că actualul Cod civil oferă o abordare mai coerentă, prezentând o teorie generală a obligațiilor și continuând apoi cu izvorul principal al obligațiilor, contractul; de altfel, această metodă a fost folosită, invariabil, de toți autorii de specialitate, atât pe vechiul Cod civil, cât și, în mod evident, pe noul Cod civil. Important de reținut aici este câștigul enorm pe care l-a obținut materia obligațiilor, prin reglementarea distinctă a unor instituții juridice care, anterior, nu se bucurau de capitole distincte, fiind doar creația doctrinei și a jurisprudenței. Cu titlu de exemplu și în mod prioritar, avem în vedere regimul juridic al nulității actelor juridice sau regimul juridic al desființării culpabile a contractelor (rezoluțiune și reziliere).

În mod evident, principala noastră sursă de inspirație, așa cum s-a amintit deja, este Codul civil al provinciei canadiene Québec (Codul civil Québec, prescurtat C.C.Q.)², aceasta reglementare fiind considerată cea mai modernă, întrucât combină într-o manieră fericită dreptul de sorginte romană (mai exact, aspectele de actualitate din dreptul francez) cu elemente de drept cutumiar (fiind codificate, practic, soluțiile jurisprudențiale). Pentru aceste motive, legea din Québec a fost preluată, într-o formă sau alta, de multe țări ale lumii, inclusiv de România. Însăși expunerea de motive a Codului nostru civil amintește că echipa care l-a redactat a avut sprijinul autorilor Codului civil Québec; de altfel, dintr-o lecturare mai atentă, se poate observa, de către orice cititor, influența pe care acest Cod nord-american a avut-o asupra Codului nostru actual, fiind chiar texte care au fost copiate, pur și simplu, din codul civil canadian în Codul civil român. Discuțiile asupra acestui cod canadian sunt ample, însă ne vom mărgini aici să spunem doar că esența codificării se învâрте în jurul unui nou concept în materia mării ramuri de drept privat, și anume *concepția monistă* de reglementare (legiferarea raporturilor juridice de drept privat dintr-o singură perspectivă, a dreptului civil propriu-zis, renunțându-se, astfel, la vechea delimitare drept civil/drept comercial); vom puncta, pe parcursul lucrării de față, considerentele noastre legate de textele corespunzătoare din Codul civil Québec, acesta fiind practic, în prezent, principalul subiect de dezbatere pe tărâmul dreptului comparat (așa cum înainte de adoptarea noului Cod civil, dreptul comparat în materia dreptului civil român viza, primordial, Codul civil francez).

¹ La data adoptării, în anul 1804, Codul civil francez s-a numit Codul civil Napoleon; a suferit de-a lungul anilor o serie întreagă de modificări, însă el este aplicabil și în prezent.

² Codul civil Québec a fost finalizat în 1991 și a intrat în vigoare în 1994 și este aplicabil, așa cum rezultă și din denumire, doar în provincia canadiană Québec, care, de altfel, este și cea mai mare, ca populație, din Canada. Deși în provincia Québec limba oficială este limba franceză, trebuie precizat că legislativul a aprobat ca variantă oficială a Codului civil și versiunea în limba engleză, acesta fiind și motivul pentru care, în cuprinsul lucrării de față, am citat texte legale ale codului, atât din varianta în limba franceză, cât și din varianta în limba engleză. În restul Canadei se aplică *common-law*, dreptul civil cutumiar, necodificat, care este în vigoare, de altfel, și în SUA (cu excepția statului Louisiana).